

Az összehasonlító irodalomtudomány új útjai

Konferencia, Budapest, Irodalomtudományi Intézet, 1995. október 17–18.

Az összehasonlító irodalomtudomány új útjai címmel kétnapos konferenciát rendezett az MTA Irodalomtudományi Intézete, az MTA Modern Filológiai Bizottsága és a Nemzetközi Összehasonlító Irodalomtudományi Társaság – AILC – Nemzeti Bizottsága. Mint az Intézet igazgatója, Bodnár György elmondta a konferencia megnyitójában, a Ménesi úti épület harminc év óta központja nemcsak a hazai komparatistikai kutatásnak, hanem e diszciplína nemzetközileg leginkább számon tartott magyar letéteményese is. Ugyanabban a teremben, ahol a kétnapos konferencia 1995. október 17–18-án helyet kapott – erre a tényre az első előadó, Vajda György Mihály utalt –, gyűltek össze 1962-ben Közép- és Kelet-Európa mondhatni legkiválóbb irodalomtudósai, hogy mintegy rehabilitálják a dogmatikus marxista irodalomszemlélet által mindenestől elítélt összehasonlító irodalomkutatást. Az az út, amelyen a hazai komparatistika azóta haladt, a magyar irodalomtudomány horizontjának kiszélesítése és elméletiségének elmélyítése felé vezetett, s hogy az irány helyes volt, azt kutatásaink mai törekvései országosan, helyileg pedig némileg maga a konferencia is igazolta.

Az interdiszciplinaritás jegyében szólt Voigt Vilmos a mai összehasonlító folklorisztika egyik kiemelkedő eredményéről, Illés László a stíluskorszakok problémáiról, Müller Péter, Kürtösi Katalin, Farkas Jenő drámatörténeti és dramaturgiai kérdésekről, Karádi Zsolt az irodalom és a film kapcsolatának egy példájáról, a következő nap nagyívű megnyitó előadásában pedig Egri Péter az irodalmiság és a befogadó közösség sajátos találkozásáról egy antik témában, amelyet William Turner festőileg értékesített.

Irodalom, történelem, nemzetfölötti egységek összefüggés-hálózatának körébe vágott Kiss Sándor medievisztikai, Ferenczi László és Kiss Endre modern korhoz kapcsolódó előadása, és ide sorakozott Rév Mária és Gránicz István előadás is. H. Lukács Borbála, Harmat Mária, Hermann Zoltán strukturális, tipológiai és idevágó szövegvizsgálati módszereket hasznosítottak, Madácsy Piroska a szótárkészítő tudós, A. Sauvageot magyarsáágélményéről beszélt, Bárkán György pedig a szociális asszimiláció-disszimiláció és az irodalom összefüggéseire hozott figyelemre méltó hazai példákat.

Az első napnál nagyobb közönséget vonzott a második nap egyetlen téma köré csoportosított előadás-sorozata: a téma az *értelmező közösségek elmélete* volt. Dél előtt Szegedy-Maszák Mihály beszélt *Egyetemesség és kulturális viszonylagosság*, Kulcsár-Szabó Ernő *Komparáció és temporalitás. A modernség és az irodalmi praxis történetisége* címmel, némileg kitérve a témát; délután Petőfi Sándor János *Szövegjelentés, szöveginterpretáció-típusok, értelmező közösségek*, Szili József *Szétértelmező közösségek legitimációja* című előadása következett.

Ezektet vette körül felkészültséggel és tudományos fegyvellemmel Veres András *Az értelmező közösség: fikció vagy realitás?*, Odorics Ferenc *Az értelmezendő közösség*, Kálmán C. György *Mi a baj az értelmező közösségekkel?* című előadása, és zárta le a napot Kulcsár Szabó Zoltán esszéje, *A „korszak retorikája”*.

Amint ez a kis létszámú konferenciák esetében eléggé megszokott, mind az első nap két szekciójában, mind a második nap plénumában élénk vitatkozás folyt, az utóbbi esetben magáról az „értelmező közösség” fogalmáról is, amelyet Bezecczy Gábor elmaradt előadása R. Jakobson tanításainak megvilágításában segített volna tisztázni.

Aligha téves az a nézet, hogy hasonló konferenciákat a magyar komparatistika hagyományainak folytatása és megújítása érdekében évente kellene ismételni.

„Minek nevezzetek”? Az irodalmi onomasztika kérdései

Tudományos konferencia. Budapest, MTA Irodalomtudományi Intézet, 1995. november 27–28.

Az MTA Irodalomtudományi Intézete 1995. november 27-én és 28-án Tverdota György és Pajorin Klára szervezésében megrendezte az első magyarországi irodalmi onomasztikai konferenciát. Ezen magyar irodalomtörténészek mellett négy külföldi előadó (John L. Flood, London; Thomas Gergely, Brüsszel; Nyikolaj Zubov, Ogyessza; Eged Emese, Kolozsvár) is részt vett.

A kétnapos összejövetelt november 27-én délelőtt Bodnár György, az MTA Irodalomtudományi Intézetének igazgatója nyitotta meg, majd *A névadás elmélete és az irodalom* című ülésen az alábbi előadások hangzottak el:

Angyalosi Gergely: *A név és az aláírás problematikája Jacques Derridánál.*

John L. Flood: *Offene Geheimnisse. Versteckte und verdeckte Autorschaft im 15. und 16. Jahrhundert.*

Thomas Gergely: *Quand Joseph II et Napoleon Ier transformaient les patronymes juifs.*

Gránicz István: *A „Néved dicsősége” mozgalom és Pavel Florenszkij onomatológiája.*

Bodnár György: *Andor és András (Beszélő nevek egy magyar korrajzregényben).*

November 27-én délután a *Névalkotás a XX. századi regényben* című ülésen a résztvevők az alábbi előadásokat hallották:

Szörényi László: *A horvát–magyar hungarus-tudattól az újsütetű jugoszláv–horvát nacionalizmusig (Széljegyzetek Miroslav Krleža „Zászlók” című regényének néphasználatához).*

Karafiáth Judit: *A névalkotás mint világalkotás (Marcel Proust: Az eltűnt idő nyomában).*

Kappanyos András: *Madame Sosotris (Eliot névmágiája).*

Bényei Tamás: *A családfa mint kód (Genealógia és névadás a „Száz év magány”-ban).*

Balassa Péter: *„Simon Péter, te vagy az?” (A név az „Egy családregény vége”-ben).*

November 28-án délelőtt *A reneszánsztól a felvilágosodásig* című ülésen a következő előadásokat olvasták fel:

Nyikolaj Zubov: *A tulajdonnév konstrukciós szerepe a szépirodalomban.*

Pajorin Klára: *Álnévhasználat Nagy Károly udvarában és a humanista nevek.*

Szabics Imre: *A költői névadás a trubadúr-lírában: a „senhal”.*

Szigeti Csaba: *A „senhal” értelme.*

Dobolán Katalin: *Francesco Patrizi elmélete a nyelv eredetéről (A névtől a szóig).*

November 28-án délután az *Újabb magyar irodalmi hagyományok* című záróülésen az alábbi előadások hangzottak el:

Tverdota György: *Hannibal, Hamilcar és Hasdrubal (A nevek freudi mélylélektanáról).*